Porto opłacono ryczałtem

Ч. 27 (462). Неділя, дня 1. липня 1928. Рік X.

Адреса Редакції і Адміністрації „УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС“ ПЕРЕМИШЛЬ, Побереже ч. 1.

Конто П. К. О. в Варшаві Nr. 142.807 Передплата в краю виносить 10 зол. річно, 5·50 зол. піврічно, 3 зол. чвертьрічно. В Чехії квартально 18 ч. к. Передплату з Чехословаччини складати на конто Адм. „Укр. Голосу“ в Zivnostenska Banka v Praze). Для Франції 60 фр. річно для Америки $2^1/_2$ дол. річно.

Ціна примірника 25 с.

Редактор приймає щодня від год $1^1/_2$—$2^1/_2$.

Рукописів Редакція не звертає, неоплачених писем не приймається.

УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС

політично-економічний орган.

ТАРИФА ОГОЛОШЕНЬ: за текстом за 1 вірш міліметровий одношпальтовий (сторона має 6 шпальт анонсових) 0·24 зол., для дрібних промисловців укр. інстит. 0·16 зол. Дрібні оголошення по 0·15 зол. за слово, найменше дрібне оголошення 1 зол., для шукаючих праці подані безпосередно до Адміністрації по 0·10 зол. за слово. Оголошення в тексті 150% дорожші, на першій стороні 300% дорожші. Рахунки платні і заскаржальні в Перемишлі, а замовляючий анонс вже тим самим без застережень годиться на це.

БУДЬТЕ СОНЦЕМ!

За кілька днів покинете Ви, Молоді, шкільну лавку. Замкнеться за Вами брама шкільного будинку, а Ви підете на село, щоб відпочати по десяти місяцях праці і обновити свого духа до труду в слідуючому році шкільному.

Підете відпочивати духом, підете радуватись сонцем і здоровим свіжим повітрям. Ждатимуть на Вас ліси, луги, поля широкі і рідні стріхи. Ждати-муть на Вас Ваші батьки, мами й родини. І як Ви тільки покажетеся здалека на шляху — вибіжуть Вам назустріч, витаги-муться, питати будуть Вас і тішитися, що Ви кілька тижнів побудете з ними.

І тут найголовнійше: Коли Ваша рідна хата привитає Вас, коли сусіди і знайомі будуть радуватись Вашим приїздом — Ви повинні перевести вакації так, щоб вони не розчарувалися у своїй радости, і при кінці ферій щоб не сказали: Ну, нарешті поїхав...

Село витає Вас, як найкращих своїх дітей, найдорожчих синів — таких, що любить їх і вірить їм. І саме ту любов села, ту віру і надію, що ви колись будете його найкращими братами і хоробрими борцями за його долю, Ви повинні скріпити своїм побутом на селі.

Як сонце — маєте піти в село, як сонце маєте гостити в йому через час ферій і як сонце — мусите лишити по собі слід після двомісячного побуту. Мусите бути сонцем!

Ви-ж молоді! Ви-ж маєте в собі ще цей запал, якого так бракує в пізнійших літах! Маєте крила надії ще не вищерблені, здібні до дужого розмаху! Маєте силу і рух!

Гей! Скільки то Ви колись можете зробити, кільки здобути, які могучі діла можуть колись вирости з під Ваших долонь! Скільки слави можете колись здобути для Рідної Землі! Скільки ран загоїти Ви зможете, скільки сліз обтерти! До тих діл маєте тепер приготовлятись не лиш в школі, але й дома — в часі свого вакаційного побуту на селі.

Тому не приходіть на село виключно на те, щоб зїсти, спати, купатися і бавитися. Переживаємо такі історичні часи, що кождий момент змарнований припізнює наше Будуче і кидає на нас клеймо байдужности та рабства. Переживаємо такі часи, що тільки той, хто душі не має, хто не почуває себе Українцем, хто Хамову вдачу має, може сісти з заложеними руками.

Виж знаєте, яке наше село. Писати про це зайве. Виж його сини! Ви виховались серед селянства.

І ви через те самі найкраще відчуєте його потребу та знайдете нагоду зробити щось для нього. Перш усього мусите свойому батькови помогти в праці. Мусите запрягтися зі своєю молодечою силою побіч його в ту працю, з якої Ви тільки овочі збирали, щоб Ви пізнали її — ту чорну працю і вміли її та цілу долю селянина оцінити. Батько Ваш буде найбільш задоволений — так як і ціле село — як Ви не возьмете на себе маски отого „вченого сина“, що його граблі по голові вдарили...

А зрештою: Бачите по містах, як тепер піклуються фізичним вихованням молоді, як заправляють її до фізичних трудів і невигод — як молодіж цілими днями потиться при копаних мячах, дужаннях і змаганнях. А праця косою і серпом, вязання снопів і накидування їх на віз — чи ж це все не скріпить Ваші мязи, Ваші сили? Чи молодь має свої мускули напружати лишень на непродуктивні ціли, як копані мячі? О скількиж вище від цего всего стоїть фізична праця в полі, яка звязує Вас з селом і не дозволяє у Вас бачити лишень „паничів“, але правдивих синів села?

А далі: гляньте в душу села! Подивіться, як там чорно і темно і поставте собі завдання — бути одним промінчиком сонця, що туди паде! Розясніть його трошки! Виж черпали з криниці Світла—правди і науки повними жменями—і краплин пару з того віддайте селу! Підіть до читальні і там побалакайте з Вашими товаришами і зі старшими! Прочитайте їм цікаву книжку! В „Соколі“ та „Лузі“ переведіть вправи! Порадьте, як улаштувати виставу! Возьміть до себе Івасиків, Тарасів і Оксан і розповіджте їм щось з історії, навчіть пісню, та покажіть гру!

Не відказуйтеся, що Ви малі чи молоді! Що ви не вмієте і не можете!

Були випадки, що наша влада відкликалася до учеників ґімназії і ті ученики робили службу при телефонах, по почтах як листоноші... Ба, й військову службу сповняли!

Були випадки, де ученики грали на концерті (уч. II. кл. ґімн. в Каменоброді) засновували гуртки діточого театру (уч. III кл. ґімн. в Бовшові) провадили садки (Лани п. Бібрка) учили дівчат пісень (уч-ця V кл. ґімн. в Повітні) і малювали декорації (уч. VII. кл. ґімн. в Каменоброді). Тай десятки соток товаришів і товаришок Ваших цього року також повинні так працювати. А Ви, що ще не пробували сил у тій праці на селі, доповніть їх кадри! Станьте до помочі. І побачите: Народ полюбить Вас і плакати-ме за Вами, як відїжджати будете! Згадувати Вас буде добрим словом!

Отже: до праці, Молоді Други!

Чи є така буря, щоб затримала Вас? Чи є хмара, щоб могла заступити сонце любови, віри і надії, що в Вас? Чи є крик, що відвернувби Вашу увагу від кличів Батьківщини і Народу? Нема! Ви Молоді! Ви будуча Нація — і цих вакацій покажете, що Ви підготовляєтеся бути гідними синами свого Народу і своєї Вітчини.

Їдьте отже щасливо на ферії і лучіть „приємне з корисним“, як годиться патріотичній українській молоді! — *К-к.*

ЯК ПОМОГТИ НАШИМ СЕЛЯНАМ!?

Геть з вербами, садім морви і годуймо шовківників (едвабників)!!

В різдвянім числі „Укр. Гол.“, помістив я статтю про годівлю шовківника, вказуючи що одиноке жерело, де в науковий спосіб заходяться коло годівлі шовківників, — це Мілянівок біля Варшави. Щоби докладнійше з цею годівлею запізнатися, поїхав я на місце до Мілянівка на курс, де крім мене вчиться цеї штуки около 40 осіб зі всіх сторін Польщі. Я тут одинокий Українець — решта Поляки. Сказати треба щиро, що справа годівлі цеї пожиточної животини спочиває тут в досвідних і опитних руках, двох молодих і енерґійних людей, брата і сестри Вітачків, котрих батьки вели це діло перед війною на Кавказі і доробились маєтку. В часі большевицької завірюхи вернули як Поляки до Польщі і під Варшавою в кліматичній місцевости Міллянівку набули шмат землі, а заставши тут деякі готові морви, сейчас забрались до ведення культура едвабника. Засадивши кілька морґову шкілку морвову, поки-що, у винайманих льокалях ведуть годівлю, дають виклади теоретичні самі, а до шкілки удержують професора огородника. Крім того мають розмотальню шовкових коконів, а також фабрику шовку, котру ведуть опитні ткачі на звичайних поки що ткацьких варстатах. Через свою семилітну невтомиму працю і пропаґанду, очивидно, з піддержкою міністерства рільництва та промислу, довели до того, що тепер на території Польщі мають около 300 дрібних годівців шовківника, які достарчують їм сирівця в коконах. Годівлю цю ведуть переважно дрібні рільники цих околиць, де знаходяться морвові дерева. Між ними, — на жаль — Українців нема!! А невелика це штука. Потреба мати до цего невеличку комнату, чисто вибілену — уставити в ній кілька, чотиро-або пять поверхових полиць, широких на пів метра, або три чверти метра, довгих на 2 — 3 метри. Щоби полиці були легкі, робиться лишень раму з дерева, а середину вибивається дротом, на це кладеться папір — на папір яєчка шовківників, де при теплі 18° С. вигріваються і виходять з них дрібнесенькі гусенички, які накривається дрібно посіченим листям морви. Як за кілька днів гусенички підростуть, накривають їх подіркованими чистими паперами, на котрих накладається знов дрібно посіченого листя морви. Занюхавши свіже листє, гусенички переходять через ті дірочки до цего листя, знов зїдають його і ростуть дальше. Спіднє, незїджене листє з брудом викидується. Так поступається через цілий місяць. Коли гусениця виросте на 8 до 9 цм., обмотується власною слиною котра стається ниткою єдвабною від 800 до 1900 м. довгою. Так обмотана гусениця (кокон) замінюється на почварку, з котрої за кілька днів виходить мотиль, який перегризає ті нитки. Щоби їх не перегриз, збирається всі кокони до решета і тримається 15 мінут над горячою парою, накривши решето хустиною або полотном. Під впливом пари, почварки погинуть в середині в коконах, котрі то кокони, опісля сушиться і продається до фабрики шовку в Мілянівку.

Якби наш український господар засадив собі 15 до 20 дерев морвових, ті дерева дадуть йому тільки листя, що вигодує з 25 ґрамів яєчок, 60 kg. опрядів коконових (едвабних), за що фабрика в Мілянівку заплатить йому 570 до 600 зл. Ці гроші заробить в місяці червні, тоді, коли як найменче роботи в господарстві. А на жнива гроші прийдуть до дому. Робота коло цего легка, зривати листя і 4 рази денно кормити — а уважати на чистоту, і тому перед кормленнєм треба руки вимити милом. Якби нині наш господар хотів заробити 500 — 600 зл., мусів би на це продати 4000 яєць, або 500 курят, або 10 метрів жита, або 60 метрів бульби... А перед жнивами на переднівку здавбися такий гріш. Це важний дохід для наших малоземельних господарів, на Підкарпаттю, на Поділлі, на Волині — а всюди у нас земля чудесна, сто разів ліпша як на тім польськім Мазовши, де самий пісок, і на тих пісках люди засаджують морву, де вона (морва) в тій пісковій землі бідує, не хоче рости, бо земля не дає поживи деревині. А помимо сего люди тут при штучних погноях змушують бідну деревину, щоби росла і давала їм хліба, котрий тут дорогий, а метер бульби нині 40 злотих!!!..

Люди добрі! Любіть свою рідну земленьку, цілуйте її, бо вона вам мати рідна, родюча, весела! А тут так сумно, пісок вам вітер несе в очі, в уши, в ніс, за сорочку. Урожаї тут марні, жита рідоньні сухітничі, стебельця тоненькі, паші у збіжу нема, бо в піску не буде. — Тримайтеся своєї земленьки святої, шануйте її, садіть морвові деревця в осени, допомагайте собі чим можна, як другі люди роблять. Коли у кого є морвові дерева, хай на другий рік спроваджує яєчка єдвабників і зачинає заробляти. Наші товариства господарчі повинні занятися списанням всіх морвових дерев між Українцями, щоби ми знали, на чім ми стоїмо і що можемо в тій ділянці нашого народнього хозяйства зробити. Незабаром вийде книжочка про годівлю шовківника по українськи. У кого є морвові дерева я кождому служу радою, а на другий рік заложимо таку досвідну стацію годівлі шовківника в Самборі. — Іван Филипчак, проф. уч. сем. в Самборі.

Всі укр. часописи просимо о перепечатання цеї статті. — І. Ф.

Бийте в дзвін.

З усіх сторін краю доходять страшні вісти. Помимо цього, що пора дощевита, горять ґаздівства, лягають в попіл цілі села і з димом йде добробут та надії укр. хлібороба. Нема майже днини, щоб часописи не приносили цих лячних вісток.

У нас і так нужда! І так цьогорічні врожаї не заповідаються добре. До того всего брак роботи і помочи з уряду. Високі податки і данини шкіру здіймають. І от нове лихо являється начеб то новим допустом божим на село. Якимсь так природним, що майже ніхто на причину цього лиха не звертає уваги та не старається йому запобігти.

А требаб! Требаб конче, бо вогонь — це найжахливійший ворог селянина. Всю його працю, доробок цілого віку зуміє він знищити в протязі кількох мінут і робить з богача діда, що тільки бери торбу та йди в світ.

В культурних державах уряд дбає про це, щоб вогонь не нищив майна громадян, яке є рівночасно добром держави. Там з уряду основується пожарні сторожі, дається субвенції на сикавки і приладдя і насилається інструкторів на села. В нас про це все не чути. За те тяжко живеться тим всім товариствам, що нарід сам собі заснував і без допомоги держави удержує для боротьби з вогнем. Є повіти, де нема ані одного „Луга“ ні „Сокола“.

Це все дуже цікаве.

А села палають. Села горять, іде надія і спокій селянина з димом — убожіє край.

Та складати вину виключно на обставини, не можна. У нас є теж села, де є „Соколи“ або „Луги“, але тільки на папері. До тих кличемо: Тривога! Бийте в дзвін!

Відновіть діяльність! Переведіть вправи! Перегляньте знаряддя! Домагайтеся з громади фонду на направу сикавки! Поробіть що найважніще самі! Випробуйте варту! Зробіть поготівля!

До роботи! Мусимо самі взятися за працю — не чекати, аж нам поможуть! „Соколи“, „Луги“, „Січи“, — хай закипить праця в вас! Боронімся перед огнем!

Здивуймо усіх своєю животностю, своєю орґанізацією і покажім, що ми без чужої помочі теж вміємо боронити, свойого майна й життя!

Найвищий час! До боротьби з огнем! — К-к.

Міжнародня вистава преси в Кельні.

(від нашого берлінського кореспондента).

Дня 12. травня ц. р. відкрито в Кельні дуже святочно, при великій участи закордонних і німецьких делеґатів, першу в історії міжнародню виставу преси. Значіння цеї події лежить головно в тому, що кельнська вистава призначена не лише для фахових людий, що стоять до самої преси у ближчім відношенню, але що вона має на меті саме найширшим верствам громадянства, цьому переважно безкритичному читачеви ґазети, представити історичний розвиток журналістики (ґазетярства), почнаючи із самих початків людської цивілізації аж до сьогодня включно, і підкреслити рівночасно значіння преси для соціяльного, економічного і культурного життя даного народу. Тут виступає перед нашими очима ґазета у всіх своїх матеріяльних, технічних та духовних проявах, причім очивидно, і наслідки та досягання її знайшли відповідне узглядненя. Із зовсім природних причин найсильніще представлена на виставі німецька преса та німецький друкарський промисл; таким способом хотіли Німці показати світови, до яких здобутків та результатів вдалося їм дійти на цьому полі. Зібравши до праці що найкращі сили з обсягу журналістики та її технічних засобів, взявши до помочі німецький капітал та німецьку індустрію, німецька культура робить собі через цю виставу світову пропаґанду. Правительство німецької держави, пруське правительство, управа міста Кельна дали орґанізаційному комітетові, окрім моральної піддержки, великі міліонові фонди, тільки щоби діло повести як слід, місто Кельн взяло на себе будову головних павільонів, що коштувало майже 4 міліони долярів. При таких обставинах сама велика ідея мусіла знайти також ґрандіозне здійснення. Це, що створено тепер в Кельні, мусить викликати тільки подив і захоплення. Я вже не кажу про чисто зовнішну сторінку цілого діла. Це безперечно імпонуючі числа, які із загального перегляду хочемо тут навести, а саме, що виставова площа тягнеться поздовж правого берега Рейну на 4 кільометри та займає пів міліона квадратних метрів, що для переїзду з одного кінця вистави в другий побудовано окрему залізницю, що має 7 клм. довжини, що т. зв. вежа преси (Presseturm) висока на 86 м. містить в собі приміщення та салі для ріжних конґресів, яких до дня відкриття було зголошених зваж 300, що мимо несприяючої погоди відвідало виставку за перших 15 днів пів міліона людей. Це все є зовнішні признаки безперечно великого масштабу, які одначе не дорівнюють розмірам великої виставки 1926 року у Wemsbley в Анґлії. Мене цікавить більше внутрішна орґанізація і ця повнота першорядного матеріялу, який представлений тут очам публики. Візьмім для прикладу дуже інтересний з наукового боку: історично-культурний відділ. Відділ цей, що творить неначе вступ, введення у виставу, сягає самих найдавніщих початків преси і обіймає таку силу матеріялу, що я навіть не маю змоги вичислити усі його відвідділи, але для ілюстрації всеж таки наводжу кілька важніщих наголовків. І так на самім початку бачимо 1) Давні і чужі культури, 2) Клясичну старовину, 3) і 4) Розвиток форм письма на заході, 5) Поширювання відомостей в часах старої Ґерманії, 6) Пісня як вістка, 7) Образ-картина як вістка, 8) Від листа до ґазети, 9) Часи до Ґутенберґа 10) Робітня Ґутенберґа.

При цій нагоді мушу згадати, що ця друкарня Ґутенберґа не є твором теперішности, тільки в стилю тодішнього часу а дійсно ориґінальним, захованим в музею варштатом цього винахідника друкарського мистецтва; робітники прибрані в ношу того часу працюють так само, як і перед сотнями літ, а зразки своєї роботи передають публиці. У 12-тому підвідділі приміщена історична

фабрика паперу (Papiermühle), яка продукує самим примітивним способом папір на очах оглядачів. Очевидна річ, що такі визначні події, як французька революція, епоха Наполеона, доба реставрації (1815—1840), що у розвитку преси мусіли відіграти поважну ролю, знайшли тут на виставці узглядненя як слід. Дуже цікаву цілість для себе творить цензура у всіх її ріжноманітних проявах. Окрему увагу присвячено у цьому павільоні також таким питанням як „жінка і преса“, „академик (в розумінню студент) і преса“, де окрім буршівських льокалів бачимо також студентські харчівні (mensa academica), студентські доми (Studentenheim) і т. и. Тут призначена окрема кімната для студентської преси. Центральний Союз Українського Студентства (Цесус) в Празі мав тут представити свої видання, але по нинішний день нічого не зроблено; дуже сильно заступлена польська студентська преса, французька та инші, але української там ще не має.

Вже назовні дуже величаво представляється головний павільон над Рейном, в якому приміщена щоденна преса, з усіми її технічними засобами. На середині бачимо великий модель, що зображує нам в плястичний спосіб кореспонденційне сполучення між Европою та Америкою, себто шляхи, якими ідуть відомости з одної частини землі в другу. Там працюють також друкарські машини, що викидають вже готові до розсилки ґазети (напр. Kölniche Zeitung). Одна така машина американської системи є в силі друкувати рівночасно 96 сторінок друку в сотнях тисячах, еґземплярів на годину. Коли перед хвилею оглядали ми ручну друкарню Ґутенберґа, а тепер стоїмо перед цим твором модерної техніки, то мимової виступає перед нашими очима ця величезна ріжниниця, цей поступ, який зроблено на цьому полі головно в минулому століттю. На першому поверсі цього павільону розмістився німецький журнал з цілим рядом підвідділів, як науковий, літературний і т. и. Нашу увагу звертає тут в першу чергу екзспозиція Українського Наукового Інституту в Берліні під наголовком: „Ukraine im Lichte der deutschen Presse und Literatur“ (Україна в світлі німецької преси і літератури). З огляду на це, що ціла вистава в Кельні зорґанізована на державному а не на національному принціпі і що від цього принципу генеральна дирекція „Преси“ не хотіла і не могла відступити, не було можливости, щоби Україна запрезентувалася до цеї міри самостійно, щоби мала своє окреме власне приміщення. Треба признати, що радянське правительство в Харкові дуже напирало на це, щоби виставка Союзу Соціялістичних Республик була побудована на національному, а не на фаховому принціпі, то всеж таки обєднююча політика Москви перемогла і границі між поодинокими республиками в радянському павільоні, як побачимо пізніще, затерті. Тоді виринула в колах Інституту думка зорґанізувати вище згадану експозицію, як окрему для себе цілість, в якій Україна моглаби виступити сама без ніяких сусідів. Окрім цього присвічувала орґанізаторам цього скромного діла думка, показати світови релятивно велику продукцію інформативного матеріялу про Україну в німецькій мові, приступній переважній більшости оглядачів. Треба признати, що ця безперечно ориґінальна і в даних умовах дуже корисна ідея знайшла повне зрозуміння у головної дирекції „Преси“ а сама експозиція Інституту тішиться великим зацікавленням оглядачів. Тут стільки тем насувається до писання, що годі усе примістити в межах одної статті. Може бути ще нагода занятися поодинокими відділами цеї виставки окремо, тепер треба нам ще коротко згадати про великий павільон „Палату держав“ (Staatenhaus), на якого крилах розмістилися два великі державні союзи, а саме на лівому Союз радянських республик, на правому Союз держав північної Америки. Нас цікавить головно перший з них, бо в ньому радянська Україна повинна займати дуже поважне місце. Насамперід кілька слів про загальне враження, яке робить радянський павільон. Як що іде о пропаґанду назовні, о це, щоби за всяку ціну очі оглядачів стягнути на себе і викликати дешевими, може надто разячими засобами враження у публики, то з цього боку стоїть радянський павільон може навіть на цілій виставі на першому місці. Широкі червоні ленти, що тягнуться на металевих вальцях від підлоги до стелі, мають своїм безперервним рухом давати образ праці в большевицькій державі. Металеві кулі розміщені під стелею, неначе в сферичних просторах, мають представляти поодинокі радянські республики і їх ролю у світовій гармонії. Дуже зручно зіставлені числа, поза котрими криється часто сумна дійсність, мають робити ефект на непоінформованого оглядача. Границі між поодинокими республиками в самому павільоні не зазначені виразно, хоча з національного боку тепер представляється справа о ціле небо краще як напр. на виставі Союзу минулого року в Ляйпциґу. Бо тоді взагалі тяжко було пізнати, що в межах радянського Союзу існує яканебудь Україна. В „Палаті Держав“ дуже добре представляється австрійський павільон, павільон скандинавських держав, Швайцарії, слабо Польщі. Як радянський павільон аж надто кидається у вічи, то польський вражає своєю сірістю та браком ориґінальних ідей.

На закінчення хочу ще згадати, що вистава в Кельні має своє суто політичне забарлення. Чому саме Кельн вибрано для цеї цілі а не Берлін або якесь инше місто Німеччини? Ціла вага факту, що міжнародня вистава преси відбувається саме в Кельні, лежить в тому, щоби показати світови, що тут над Рейном лежить колиска німецької нації, що ця країна по обох боках Рейну є країною суто німецькою і що сам Рейн мусить залишитися мимо усіх Версалів в німецьких руках. Цей тон звучав зовсім виразно у всіх офіційних заявах та промовах німецьких промовців на святі відкриття, на якому були присутні генеральний секретар і представник Союза Народів Sir Eric Drummond та офіційні заступники усіх більших держав.

Дописи.

Бучач. Дня 10. VI. бр. відбувся заходом Філії „Просвіти“ в нашім місті концерт Т. Шевченка. Сегорічний концерт вповні заслугує на се, щоби на него відгукнутися і то живим і грімким протестом шануючого себе укр. громадянства проти профанації світлого імени Шевченка. Концерт зачався, як звичайно, відспіванням „Заповіту“ хором з села Жизномира. Публика вислухала заповіту стоячки. Заповіт не становить точки проґрами концерту. Його цілю є викликати у святочної громади відповідний настрій найбільш удуховленими і віщими словами народного ґенія, що зривається до лету в одвічні простори, осяяні промінням правди і волі. Серед тих обставин хор повинен співати з памяти і без діріґента, що стоїть обернений задом до публики, а по відспіванню публика повинна мовчки заняти свої місця без оплесків. Цего в Бучачи не знають. Діріґент в часі заповіту управляє хором, а публика плеще в долоні, як при кождій продукції. Але те ще нічо в порівнанню з „святочною“ промовою, виголошеною о. Соколовським Ч.В.В. Ся промова не мала на цили зясувати присутним вагу і значіння безсмертних творів Шевченка. Навпаки — під легкою ослоною незаперечних заслуг, про котрі промовець збирався говорити, в дійсности маркував він лише те, що слушно, чи неслушно закидається Шевченкови і які має він хиби! І так почули ми що „деякі особи“ кажуть про Шевченка, що він був, вибачте за слово (ipsissima verba!!) пяниця і від того т. є. з перепою помер, хоча се брехня“. (Як брехня, чомуж тоді і з якою цілю у святочній промові о тім згадувати?!!) За то одно реченне повинна була стрінути нетактовного промовця вповні заслужена нагорода в формі грімкого протесту зі сторони шануючої себе укр. публики. Це булоби певно сталося у кожної иншої публики, тільки не у нашої, котру другий великий укр. поет П. Куліш назвав народом „без чуття без чести і поваги“. Чи в сім випадку, де одиниця публично з естради безчестить память найбільшого сина України, а публика, що прийшла, шоби вшанувати його память, слухає зимнокровно його слів — чи ся публика не заслугує на вгорі наведені Кулішеві епітети? І сталося, що о. Соколовський, замісць з соромом зійти із сцени по тих своїх словах під свист публики, говорив дальше. В дальшім викладі ми довідалися, що Шевченко написав дві „недобрі“ поеми, а саме Марію і Гуса. Що до останнього, то Шевченко, будучи „схизматиком“ і не знаючи доґм кат. церкви, не міг інакше писати. Промовець згадав рівнож про те, що Шевченко не був націоналістом лише „патріотою“, бо писав: „і чужому научайтесь, свого не цурайтесь“, а закінчив цитатом з польського поета Сови, а саме з його посвяти Шевченкови п. з. „Do brata Tarasa Szewczenki“, котру приготовляючись до своєї „ученої“ промови, знайшов в дневнику Шевченка:

Jak przed grotem słońca pryska
Ciemnej nocy mrok i chłód,
Tak zbawienia chwila blizka,
Kiedy wieszczow rodzi lud.

Цей цитат був промовцем добре відданий, коли цитати з Шевченка виходили незрозумілими так для промовця, як і для публики. Зійшовши із сцени, одержав промовець оплески, а приявні священники станиславівської школи дуже хвалили собі його „промову“. Виступ о. Соколовського не випадковий. Се так сходить кукіль, сіяний львівською „Новою Зорею“ по землях галицької України. Сей кукіль, се пропаґанда національної байдужности шляхом приниження найсвятійших почувань навіть найпобожніщого Українця. Небезпека від такої роботи велика, вона збільшається з дня на день, як це бачимо в буденнім життю, а „Нова Зоря“ ширена по наказу з гори масово по селах — робить своє. Не можна закінчити сю рецензію, не торкнувши виголошення на концерті Епільоґу поеми „Гайдамаки“ п. Казновським. Поминувши невідповідний острий тон, в якім цей твір був виголошений, піднести треба з натиском, що ся частина поеми була дуже нещасливо підібрана. Нема двох гадок!, що в поемі „Гайдамаки“ при описі різні, є драстичні моменти. Колиж вибирається частину з цілости і то саме частину, в котрій йде мова про крїваві страхіття, то мало інтеліґентна часть публики і чужа публика набирає на основі такого зразка поезії Шевченка, односторонного, а тим самим неправдивого поняття про всю творчість поета. — Учасник.

Бірча, пов. Добромиль. Дня 27. V. ц. р. відбулося тут справоздавче посольське віче посла Др. Загайкевича. При виповненій по береги салі Чит. „Просвіти“ Др Загайкевич представив дотеперішну діяльність в соймі „Укр. клюбу“ та вияснив, як наші посли задумують боронити прав українського народу. Дотеперішні виступи послів і сенаторів: „правно-державну“ заяву, інтерпеляції в справі кольонізації, шкільництва, наглої помочі для околиць навіщених градом, справу реґуляції рік, одобрило громадянство безустанніми оплесками, а вже бурливо прямо висказало подяку Укр. Парл. Репрезентації за її боротьбу у відкиненню нових проектів податку. Окликам: „Слава Укр. Парл Репрезентації“ не було кінця. Опісля забирали голос місцеві селяни, домагаючися, щоб наші посли йшли далі вибраним шляхом в боротьбі за кращу долю українського селянства, бо за ними стоїть загал. Зі співом: „Ще не вмерла“, виходили вічевики з салі.

З Польщі і про Польщу

Польський міністер закор. справ Залеський, по замкненню сесії Союзу Народів, не вернув впрост домів, але коловав через Францію і Бельґію, де виголосив політичні промови. Яка причина цего? Від часу, як Залеський, їздив з поклоном до італійського диктатора Муссолінія, в Франції стали на Польщу боком дивитись. Отже Залеський поїхав в Париж, щоб поклонитись і Франції та запевнити її о приязни Польщі. Тут уладжено для него пир, на якім виголосив політичну промову. Та промова займалась німецько-польськими стосунками Як відомо Німці домагаються безнастанно зміни західних границь Польщі, бо та границя т. зв. польським коритарем відділила західну Прусію від Німеччини. Польща противиться тій зміні своїх границь і саме тепер Залеський мав розмову в тій справі з французьким міністром Бріяном. Що там говорено — не знати. Але Залеський сказав у своїй промові, що Франція доти не віддасть Німеччині надренського краю, доки не буде певности, що Німці виконають всі постанови версальського договору. Що то значить? Щоб це зрозуміти, треба знати, що Франція з Анґлією і Бельґією, щоб мати певність, що Німеччина заплатить їй контрибуцію, обсадила військом німецький край над рікою Реном і має його держати у своїх руках до р. 1935. Але Німці точно сплачують контрибуцію і тому домагаються, щоб французькі, анґлійські і бельґійські війська опорожнили надренський край. Анґлія і Бельґія хотілиб опорожнити, а Франція не хоче, бо бажає за те щось виторгувати від Німців. І от Залеський домагається від Франції і Бельґії, щоб вони доти не вицофали свого війська з надренського краю, доки Німці не обіцюють Польщі, що не будуть домагатись зміни західної польської границі. Видко, що Франція, і Бельґія якісь обіцянки в тій справі дали Польщі, бо Залеський заявив, що зафантований німецький край має бути заставом також на те, що Німеччина буде шанувати верзальський договір і не буде домагатись зміни польської границі, яку витичив цей договір. Щож на те Німці? Вони обурюються на Польщу і заявляють, що надренський край і так в р. 1935 верне до Німеччини — отже вони ніяких обіцянок Польщі не дадуть. Тому і взаємини між Польщею а Німеччиною значно попсувались.

А тим часом це не є на руку Анґлії, яка старається окружити большевиків довкруги і тому їй потрібна згода між державами, які є противниками большевицького ладу. Длятого то Анґлія хоче погодити Литву з Польщею і Німеччину з Польщею. В тій цили мабуть приїхав до Варшави анґлійський дипльомат Сір Ліндсей (котрий дотепер був анґлійським амбасадором в Берліні, а на днях іменовано його заступником міністра Чемберлена) і мав розмову з Пілсудським. Кажуть, що Сір Ліндсей обговорив з Пілсудським большевицьку справу, а в звязи з тим політику Польщі супроти Німеччини, Литви і Українців, бо без порозуміння з цими народами, Польща не може розпочати ніякої акції проти большевиків.

Рівночасно німецькі ґазети підносять, що українська справа набрала великого міжнародного значіння через політику Анґлії проти большевиків З внутрішної політики Польщі замітне те, що по ухваленню буджету сойм відпочиває. На послідінім засіданню полагодив сойм ще справу станиславівської ґімназії і ухвалив закон про амнестію. В справі станиславівської ґімназії сойм велів приняти учеників до розвязаних кляс т. є. станув на тім становищі, на якім станув „Укр. Клюб“.

З цего однак не можна заключати про прихильне становище сойму до Українців, бо в справі станиславівської ґімназії запала корисна для нас ухвала тільки тому, що в соймі тоді не було около 150 польських послів, бо всіх послів є 444, а голосувало лишень 287 послів, з того 147 було за українським внеском, а 140 проти внеску. Ще меншим числом голосів ухвалено закон про амнестію. Дарує він кару тим, які були засуджені за участь в українсько-польській війні. Але для Українців ця амнестія багато користи не принесе, бо всі Українці засуджені за участь у польсько-українській війні вже відсиділи свою кару. — Коли також польський сенат ухвалив буджет, президент держави замкнув сесію сойму і сенату і вони зберуться на нову сесію аж в осени. Польський уряд, маючи ухвалений буджет, не потребує їх тепер.

КУРДИДИК АНАТОЛЬ

КОМ-НАЗВИ.

(Гумореска).

Забажалося мені одвідати старого друга, що жив під Одессою, Панька Климчука. Колись ми були таки добрі друзі, їздили разом, разом в війську були — а за одну дівчину Панько так мені був провалив голову, то я трохи не закинув на той світ ногами.

Кажуж: друзі з нас були — що аж — а приязнь наша ніраз не замутилася мимо цього, що він був комуніст — а я знова бив усіх комуністів. Політика до нашого побратимства носа не пхала і як зійшлися ми, то звичайно один з нас говорив своє — а другий тільки мугикав — ні то потакував, ні то перечив.

Ото бувало Панько каже:

— Знаєш, Семене, комуна чудова річ...

— Гм... кажу я.

— Комуна прекрасна річ...

— Гм — кажу знов...

Або я бувало:

— Паньку, тиб кинув оту комуну — та до нас пристав.

— Угу... — мугикає друг...

— Кинь! — кажу — ходи до нас, будувати мемо своє.

— Угу — тай тільки..:

Так от звичайно ми до нічого не доходили. І жили, як Бог приказав, в згоді, як пара черевик — поки мені не довелося втікати — а Панькові зіставатися там...

Поїхав я раз до нього. Приїжджу, пізнаю дім, стукаю — виходить дівчина.

— Чи тут живе Панько Климчук — питаю...

— Ні — каже. — Тут живе Жовтень Климчук...

Іґі, думаю, мабуть не потрапив. Жовтень Климчук? Певне продав комусь з родини. Алеж я знав братів Панька: Іван, Петро та Максим — а тут Жовтень. Мабуть придуркована дівчина — думаю — тай питаю:

— А Оксана — жінка Панька є може дома?

— Жінкою Жовтня є Революція Климчук. Оксани нема...

— Ну — думаю. — Пропав. Тілький світ їхав, а ту ані друга, ані його жінки. Щож я тепер зроблю?

Стою я та дивлюся на дівчину — а дівчина на мене. Коли глип, коло хати сам Панько.

— Паньку! — кричу.

Прижмурив він очі — а далі собі:

— Семене!

Прискочив одним махом до мене та вхопив мене в обійми. Цілуємось, а Панько так здорово пригортає, що чую: не видержуть ребра...

— Паньку — кажу. — Що це в тебе? Якісь Жовтні — Революції. Невжеж ти вже тут не мешкаєш? Продав хату? А де жінка? Діти?

Зробив мій друг міну, гейби Сельроби перед синьожовтим прапором тай каже:

— Ходи в хату...

Пішли. Входжу. Десь давніще був у Панька божник, повно образів, хрест, — а тепер нічого. Голі стіни — а по серед них одна чиясь голова. Читаю: „Ленин“.

— Паньку, де твої образи? Обрабували тебе, чи що?

— Тихо — каже. — Не кричи. У нас говорити голосно не можна — бо почують...

— Хто почує? А хиба я що?

— Тихо — каже. — Ти приїхав здалека, то й нічо не знаєш. Хиба тобі не відомо, що в нас образи Божі — „ето самая головная контреволюція“? Кажуть, що Ленін не може бути в товаристві буржуйських Ісусів і св. Петрів на стіні. Так от поздіймав. А що не може бути в такому товаристві — то тепер сам собі сидить. Не надається до ніякого товариства...

— Паньку...

— Ти, слухай! Я не Панько!

Витріщив я очі: Як не Панько? Той сам вус — ті самі очі — той сам ніс подібний до бараболі. Агі!

— Я Жовтень — каже.

— Який Жовтень?

— Жовтень. Називаюся, так.

— Хиба тебе перехрестили? Хиба Панько не хороше?

— Перехрестили, брате. Кажуть, що таке імя, як Пантелеймом нагадує буржуазію. Нагадує святого — а святі усі буржуї, кулаки і контреволюціонери...

Понурив голову мій друг — а мене обсіли думки: Агі! Святі — контреволюціонери! Агі! Та хибаж, Павло, Петро чи Косма злізе з неба і піде в большевію робити революцію? Та тут йогоб „под стенку“.

— Паньку — кажу. — А Оксана?

— Оксани нема. Моя жінка називається Революція. Зараз.

Він скочив до вікна:

— Революціє! А кинь вже доїти корову! Ходи в хату! Гостей маємо!

— І щож жінка є здорова?

— Здорова І діти...? Ось я їх...

І знов гукнув в вікно:

— Пролетаріят! Бунт! Барикада. А йдіть сюди!..

В хату вскочили два хлопчики і застрягли при порозі. Дивлюся: Петро і Марко — колись діти — тепер хлопці.

— Здорові були! — тягну руки...

— Тату — а що ми маємо робити? — питають батька тії.

— Цілуйте в руку! тож дядя.

Але хлопець надувся:

— Цілуються буржуї. І дядя — буржуазійний остаток.

— Здраствуй товариш! — витягнув він руку до мене, малу дитинячу руку.

Панько тільки похитав головою, а я притягнув хлопця.

— Ну, як ви бавитесь?

— Я? А от Бунт зробив собі батюгу тай бє мене! каже: співай Пролетаріяте — а то цвігну. Я втік. А Бунт за мною...

— Не набив тебе?

— Ні! Надійшла Барикада — тай Бунтови батіг одібрали...

Бунт стояв при порозі тай:

— Не слухай: то він, Пролетаріят — урвитель такий. Иноді влізе на мене тай каже: Я тебе, Бунте, задушу. А Барикада що? Цебрика не піднесе — а яб її боявся...

В хату увійшла жінка Панька. Я привитався і ми сіли за стіл. Десь за той час за нашими плічми хлопці почали драчку — і Панько:

— Революція! А дай но їм пару раз поза вуха!

Революція зірвалася, вхопила Бунта в одну руку, Пролетаріята в другу і випхала за двері. Чув я — як казала:

— Ідіть най вам Барикада носи повтирає...

Вернула. Була така сама, як давно. Балакалося. Тільки-ж літ не бачилися...

А мені в голові не могло поміститися: Бунт бє Барикаду, Барикада носа втирає Пролетаріятови, Революція корови доїть.

— То в нас так — каже жінка. — Подавали нам тепер нові назви. Ком-назви.

Я почав боятися, що мені прийдеться теж змінити назву. Назвуть чоловіка льокомотивою або макогоном — отто буде! Або гарбузом...

— Ти, відізвався Панько до жінки — піди скажи, нехай Марсилеза вляє квасного молока.

Марсилієза — подумав я. Та то революційна пісня. Що-ж вона має з квасним молоком?

— Не можна. Марсилеза тепер горшки миє. Я сама.

Вона подалася до кухні — а я простягнув руку до Жовтня:

— Ти, Жовтень! Як хочеш, щоб я зіставався в тебе, то будь для мене Паньком — а, ради Бога, не називай мене ніяк. Як давно було...

Панько стиснув мені руки.

— Давно... прошептав він і в оці в його блиснуло щось, як скло...

Що чувати в світі?

Большевики московські страшно розлютилися, що Укр. Клюб у варшавськім соймі заявив, що обстоює незалежність української держави та що український нарід не признає рижського договору. З цего приводу наказали своїм українським наймитам, щоб протестували проти домагання незалежности України від Московщини. Проти „Укр. Клюбу“ виступив Чубар в Харкові з дуже острою промовою, в якій боронив політику московських большевиків на Україні. Зараз опісля видано наказ, щоб у всіх українських містах відбулись робітничі віча, на яких московські і жидівські большевики протестували проти незалежницької політики Українців та доказували, що Україна не находиться в московськім ярмі — а навпаки — що для України є спасеннєм, коли на ній панують московські і жидівські большевики. Розуміється, що з правдивих Українців тут ніхто не промовляв, бо ніхто з них і не відважибся промовляти, бо большевики за це не лишень саджають в тюрму але і ставляють „під стєнку“. Отже промовляли московські і жидівські большевики, а тут і там помагали їм наші „землячки“, що стоять на большевицькім оброку. Цікаве те, що всі большевицькі промовці виступали в обороні рижського договору, який по їх думці повинен задержати свою силу. Також закидали „Укр. Клюбови“, що він бажає Україну прилучити до Польщі. От як большевики вміють обертати кота хвостом. В Польщі всі політики і ґазети уїдають на „Клюб“, що він бажає відділити українські землі від Польщі, а большевики кажуть, що „Укр. Клюб“ хоче прилучити українські землі до Польщі. Є це свідоцтвом, що і московські і польські політики бажалиб, щоб не було української держави та щоб вони самі панували на українських землях.

В Німеччині таки ще не утворено нового міністерства, бо переговори провідника соціялістів Міллера з німецько-людовою партією розбились, бо ця партія домагається, щоб представники цеї партії увійшли зараз до пруського міністерства, а не аж в осени, як це соціялісти обіцяли. Можливо отже, що соціяліст Міллєр заявить през. Гінденбурґови, що він не може утворити міністерства, а президент держави поручить иншому політикови зліпити міністерство.

В Анґлії є лишень три політичні партії в життю і в парляменті: консерватисти, ліберали і соціялісти (партія праці — лабур-парти). Ті три партії борються о владу. Перед трема роками мали владу соціялісти, але при нових виборах побідили консерватисти і тепер мають владу у своїх руках. Але незадовго в Анґлії мають відбутися нові вибори до парляменту і соціялісти (лябуристи) приготовляються, щоб увести до парляменту як найбільше своїх послів і вхопити владу. Тому вже приготовляються до виборів і зєднують собі виборців. Щоби придобатись анґлійським селянам і дрібним промисловцям — оден з соціялістичних провідників, Пилип Сновден оголосив заяву, що лябуристи відкидають страйк, бо страйкова боротьба приносить шкоду не лиш працьодавцям, але й робітникам. Проти того виступили два соціялістичні провідники Макстон і Кук і видали маніфест до робітників, що закладають нову „незалежну партію праці“, бо дотеперішна партія праці пішла на службу капіталістам і буржуям. Ця нова партія є властиво комуністичною партією, але щоби зєднати собі найбільше робітників, назвала себе „незалежною партією праці“.

Франція, хоть виграла війну, але так зубожіла, що її гріш стратив багато на вартости. Тепер франк має лиш четверту часть вартости передвоєнного франка. Але і та вартість непевна і що хвиля хитається. Що то значить, наші люди знають, бо ми пережили часи коли польський гріш (насамперід „марка“ а опісля „злотий“) тратив свою вартість. Отже так само як у нас, також у Франції люди послугуються доляром і ним мірять вартість свого гроша. Тому французький уряд постановив перевести стабілізацію франка т. є. означити сталу вартість франка і випрацював відповідний закон, який парлямент оноді ухвалив, установляючи вартість франка так, що оден доляр буде коштувати $25^1/_2$ франка.

Чесько-словацька держава — це зліпок ріжних народів, так що Чехи становлять ледви половину людности тої держави. І так Чехів є 7 міліонів, Словаків — 3, Німців — 3, Мадярів — 1, а Українців — $^1/_2$ (пів міліона). Чехи утворили свою державу на лад централістичний т. є. уряд в центрум (в осередку) в Празі управляв однаково всіми краями, які увійшли у склад нової держави, не даючи поодиноким краям ніякої автономії (самоуправи). Але показалось, що тепер не можна так управляти чесько словацькою державою, бо кождий край має свої інтереси, які не конче сходяться з інтересами инших країв. Тому Словаки, Німці, а навіть таки самі Чехи на Моравії і на Шлеську, були дуже невдоволені і зачали домагатись автономії. Чехи не хотіли на це згодитись, бо боялись, щоб держава сама собою не розлізлась. Особливо Чехи бояться Німців, які є ворожо настроєні до чеського панування. Але Словаки під проводом о. Глінки дуже енерґічно зачали домагатись автономії. Чехи мусіли попустити зі своїх централістичних забаганок і минулого року чеський сойм ухвалив дещо перебудувати державу. Ця ухвала сойму входить в життє цего року. Від 1. липня ц. р. чеська держава буде поділена на 3 краї: чеський, моравсько-шлеський і словацький. Кождий край буде мати свій сойм, але вони не будуть мати права ухвалювати законів, а їх завданнєм буде дбати про справи: господарчі, культурні і соціяльні, На чолі кождого краю буде стояти краєвий президент (намісник), який буде посередником між краєвим соймом а урядом. Але цим поділом невдоволені ні Словаки ні Німці (а їх разом є 6 міліонів!) Словаки нарікають, що їм Чехи дали лишень посмак автономії — а Німці нічо не дістали, хоть також домагалися, щоби мали свій окремий сойм в судецькім краю, який є заселений лишень Німцями. — А що з Українцями? Закарпатські Українці мають з безпечену широку автономію (далеко ширшу, як ново утворені тепер краї!) в чеській конституції, але уряд чеський не хоче цеї автономії увести в життє. Користає з того, що закарпатські Українці поділились на партії і управляє українською землею так, як йому вигідно — замикає школи, переводить кольонізацію і т. д.

В Югославії сталась така подія, якої ще ніде не було. На засіданню сойму (скупштини) оден посол револьвером убив двох послів, а чотирох тяжко ранив. Ця подія покрила соромом і жалобою цілу Югославію, а рівночасно звернула увагу найвищих керманичів держави, що з Югославією кепско та що держава, в якій панують такі стосунки, не може довго удержатися. Теперішна Югославія — це сербське королівство (така назва була до р. 1918). Коли розвалилася Австро-Угорщина, тоді до сербського королівства прилучено краї Хорватію, Славонію, Дальматію, Країну, часть Банату, Боснію і Герцеґовину, а врешті Чорногору, яка перед війною була незалежним королівством. Так отже з прилучених до Сербії Чорногорців, Хорватів і Словінців, які ріжняться між собою вірою а також культурою, а навіть подекуди і мовою, забажали Серби створити один нарід. Цю політику розпочав померший недавно Пасіч, бо він був тої думки, що Серби освободили братів з чужого ярма і за те належиться їм пануваннє над Хорватами і Словінцями. Проти тої політики гостро виступали Хорвати, а саме мужицька партія хорвацька під проводом Стефана Радіча і словінська під проводом Прібіцевича. Всяко бувало з тою опозицією. Було й таке, що Радіч погодився був з Сербами і вступив був до уряду як міністер, але це тривало коротко, бо Радіч переходив знову до опозиції і зі своїми прихильниками робив великі авантури на засіданнях сойму. Одна з таких авантур довела до страшної події дня 20. червня. Саме відбувалось бурливе засідання скупштини. Посли обкидували себе поганими прізвищами, кричали і гримали лавками. Як звичайно, найбільше кричав Стефан Радіч. Врешті голос одержав чорногорський посол Раціч і хотів промовляти. Тоді опозиційні посли стали кричати: „Злодію, ти ошукав мужиків і украв їм землю“. Нагло Раціч витягнув револьвер і 6 разів вистрілив до опозиції. Наслідки стрілянини були страшні, бо впав трупом посол Павло Радіч (братанок Стефана Радіча) і посол Басаріціч, а 4 посли тяжко ранені, між ними і провідник опозиції Стефан Радіч. Ця подія викопала пропасть між Хорватами і Сербами. В головнім хорватськім м. Загребі вибухли заворушення, прийшло до бійки з поліцією, яка застрілила кілька людий, а кількадесяток тяжше або лекше ранила. Похорон убитих послів відбувся в Загребі, а взяло в нім участь понад 100 тисячів людей. В часі похорону відчитано маніфест раненого посла і провідника Хорватів — Стефана Радіча, котрий візвав нарід до спокою. Тому по похороні нарід розійшовся спокійно домів. Взагалі тепер Стефан Радіч є некоронованим королем Хорватії і тому югословянський король і уряд дуже боятьсЯ, щоб він не вмер від ран, які одержав в скупштині з револьверу Раціча. Тому спроваджено до него найславніщого віденського лікаря, який його лічить. Якби Стефан Радіч помер, моглаб в Хорватії вибухнути революція. Щастє Югославії в тім, що її король Александер є люблений Хорватами і він лагодить спір між Сербами і Хорватамй, як може. Але все таки Серби мусять закинути свою політику панування над Хорватами і признати їм повну автономію в рамах держави, тим більше, що Хорвати культурою стоять вище, як Серби.

Литовський премієр Вальмарас заявив ґазетярам, що переговори Литви з Польщею будуть далі вестися, але до угоди між обома державами може прийти лишень тоді, коли Польща полагодить насамперід справу Вильна. Рівночасно відбувся в литовській столиці Ковні зїзд шавлісів (литовських стрільців) при участи президента держави Сметони, премієра Вальдемараса і міністрів. Вальдемарас також промовляв на тім зїзді, заявляючи, що прийде хвиля, коли шавліси з литовськими прапорами вмашерують до Вильна. Загальну політичну ситуацію в осередній Европі порівнав Вальдемарас з бочкою пороху. Вистарчить іскра, щоби запалити цей порох. Тому Литва мусить бути приготована на великі події. Ця промова Вальдемараса дуже розгнівала польських і французьких політиків і вони у своїх ґазетах остро картають Вальдемараса за те, що він хоче викликати війну в Европі.

Всячина.

Свідоцтва для утраквістичних шкіл. По думці обіжника Міністра Освіти з дати Варшава дня 12. квітня 1927. р. Ч. П. През. 2334/27 мається видати в школах утраквістичних на домагання родичів або правних опікунів свідоцтва і шкільні повідомлення на формулярах в українській і польській мові і виповнені в обох мовах. На інтервенцію „Правної Оборони“ при „Рідній Школі“ і Української Парляментарної Репрезентації в Міністерстві Освіти в справі друку блянкетів шкільних свідоцтв для утраквістичних шкіл, заявив референт Міністерства Освіти, що свідоцтва для тих шкіл вже готові і будуть вислані до Кураторії 19. червня 1928. Кождий Українець повинен сповнити свій національний обовязок і негайно зголосити в управі школи своє побажання одержати українське свідоцтво для своєї дитини, якщо дотепер цього не зробив. — Правна Оборона при „Рідній Школі“.

† О. Антоній Яців,

містодекан угнівського деканату і парох Махнова та Корнів, заснув сном праведних дня 12. червня, б.р. — З Покійним зійшла у могилу тиха, благородна душа, глибоко привязана до рідної землі та щиро перенята усіми ясними і темними сторінками народнього життя. У Покійнім стратив український нарід, а зокрема його парохіяни і численна родина ніжного, любячого батька, вирозумілого опікуна, твердого і незломного оборонця у жахливих відносинах сучасного політичного життя. Честь і вічная память неструдженому робітникови і душпастиреви!

Новинки.

СНІГ І МОРОЗ В ЧЕРВНІ. Дня 19. червня в Закопанім (в горах, на полудне від Кракова) було так зимно, що вода стиналася. Впав також дрібний сніг з градом. Вершки гір покрились снігом. — Також в Німеччині панувала тоді така студінь, що в деяких околицях було 6 степенів морозу. Розуміється, що на полях все померзло!

З СУДОВОЇ САЛІ. В однім суді ведеться розправа проти рабівника. Переслухують свідків. Предсідатель кличе свідка: Анна Кічмай! — Є. — Кілько маєте літ? — Сорок. — В слідстві ви казали, що маєте вже правнуків, як то можливе, щоб ви мали сорок літ. — Маю вже шістьдесять кілька, а говориться тільки так сорок. Предсідатель картає свідка, що в суді по присязі не вільно „тільки так“ говорити, бо за те, є кримінал. — Опісля кличуть свідка Файґу Доннер, яку обрабував обжалований. Предсідатель питає: Чи пізнаєте в тім чоловіці (показує на обжалованого) рабівника? — Ні. — Та в слідстві ви говорили, що то був Петро Ситий. — Е, то вже давно було. Тепер я віддалася, а як мається чоловіка, то про все забувається. Предсідатель сміється і нарікає, що клопіт має з жінками...

По ПЯНОМУ запалив свою стодолу господар Іван Мартиняк в Добростанах, повіт Городок. Прийшовши минулої неділі пізно з корчми підхмелений — пішов спати до шопи. Тут закурював папіроса і кинув сірник на солому. Від цего повстав пожар, який знищив ціле обійстє вартости 2000 зл. Буде памятати Мартиняк забаву в корчмі!

СТРАШНИЙ ГУРАҐАН навістив село Шуфнарову, повіт Стрижів на просторони 6 км. довготи і 250 м. ширини. На протязі 4 мінут гураґан знищив зовсім 10 господарств і одноповерхову школу, яку розвалив. Шість осіб ранених. Сила гураґану була так велика, що не лиш поломив дерева, але деякі повиривав з корінем і враз з пірваними частями будинків заніс до сусідного села, яке в простій лінії віддалене 6 км. Шкоди великі, бо сам заваленний шкільний будинок коштував 50.000 зл.

ПОДЛІ ДУШІ. Перед трибуналом, який тепер судить донських техніків за контрреволюцію, виступають також два Українці, два брати Андрій і Омелян Колодуби. На них звернули увагу американські і взагалі заграничні кореспонденти, бо один брат видавав на смерть другого спокійно і цинічно. Що більше — предсідник трибуналу відчитав лист Кирила Колодуба, сина обжалованого Андрія. В тім листі син, що живе тепер в Москві і належить до комсомольців, вирікається батька, зміняє своє прізвище і домагається для свого батька як найтяжчої кари. Це викликало почування обридження у всіх, а навіть у кровожадного прокуратора Кириленка, котрий через те зрікся переслухання перед трибуналом такої подлої душі. Видко ціла родина одним миром мазана.

РІК 1927. Анґлійські учені обчислили, що 1927 рік був найгіршим роком для нашої землі — як далеко сягає людська память. В першій половині того року було 136 катастроф в природі — а в тім числі 38 гураґанів, 37 повиний, 6 вибухів вульканів і т. д. Від тих катастроф згинуло 3.671 людий, ранених було 9.849, 4 міста перестало існувати, а 16.845 домів було знищених. — Друга половина 1927 року була ще гірша.

ЗАГОРІЛИЙ СЛУЖБОВИК. Що і в світі є також дуже завзяті поліціянти — про те переконалися люди підчас останних комуністичних заворушень в Берліні. Начальник поліції др. Вайс пішов в товпу перебраний. Коли хотів звернути увагу постерунковим, що вони занадто гостро ставляться до товпи, якийсь поліціянт наговорив йому дурниць і казав відійти. Колиж др. Вайс почав доказувати, що він є начальником поліції — розярений поліціянт почастував його кілька разів ґумовою палицею через плечі. От тепер пригадав собі др. Вайс, що в своїм часі він сам видав зарядження, що поліянт може кождого вдарити підчас заворушення — тим більше, коли хтось чіпається його. Про вартість цього розпорядку переконався на власній шкірі.

ЦИГАНИ, переїжджаючи через Ряшів, задурили до себе 13-літну дівчинку Марію Зелінську і опісля з нею відіхали. Поліція шукає циганів. — Тому що тепер цигани що-раз частіще швиндаються по наших селах, треба бути осторожним. Найкраще не пускати їх в село, бо крадуть, тай обманюють людий — а навіть поривають дітий.

КОЗА І ДИНАМІТ. Мешканці американського міста Аврора наїлися богато страху через козу, що мав її один робітник з копальні вугля. Вернувши якось до дому приніс властитель нещасної кози два динамітові патрони, що ними розсаджують скали і положив їх з папером на лавці. Кінчить обід, оглядається, а козі вже тільки кусок паперу вистає з рота. Переляканий робітник відрікся хати і пігнав в світ за очі. Сусіди, довідавшись немогли спатя — ба, ціле місто затривожилося. Тож два патрони динамітові. Та все покінчилося на страху — а найгірше на цій пригоді вийшла коза: Її оминали так — що вона вкінци здохла з голоду.

ЗБУЇ ГУЛЯЮТЬ Минулого тижня, збуї доконали нападу на на хату жидівки Гільди Ґольдштайн в Хатках пов. Яворів. А саме поопівночи хтось застукав у вікно жидівки. Коли 19-літний син жидівки показався у вікні, один зі збуїв стрілив до него і забив його на місці. Опісля збуї вдерлися до хати і зажадали від жидівки гроший. Але жидівка сказала, що крім доляра нічо не має. Злодії, перешукавши хату, не знайшли грошей і забравши 1 доляр повтікали. Так отже за доляра вбили чоловіка...

ЯК ПОЛЯКИ ВВОДЯТЬ ТВЕРЕЗІСТЬ. Останніми часами в 40 польських громадах переведено голосованнє, що в селі не вільно продавати від нового року горячих трунків та що мають бути позамикані всі коршми. Ба, та не тільки по селах! От оноді відбулось таке голосованнє в місті Прушкові коло Варшави, яке має понад 10.000 мешканців. Більшість голосів вирішила, що 1. січня 1929 не вільно продавати алькоголевих напитків. Ото який крик повстаби, як би в нас в Мостисках, Борщеві чи Городенці позамикали коршми! Час і нам переводити таке голосованнє!

ГОРИТЬ! На Волині в селі Малий Стидень повіту костопільського в ночи з д. 13. на 14 червня вибух огонь на обійстю одного господаря. Сильний вітер перекинув огонь на сусідні будинки і так згоріло 25 господарств зі всім дорібком. Лишень худобу вдалось уратувати, але при ратованню кілька людий тяжко попеклося. Шкода виносить понад 120.000 зл. Тої самої ночи вибух в селі Золотолині, того самого повіту, пожар і знищив 4 господарства з цілим дорібком. Будинки були асекуровані а весь дорібок пропав.—В селі Підриже, пов. Ковель, пожар знищ а 14 хат, 19 сто-

діл, 21 стаєн і одну кузню. Шкода виносить понад 130 тис. зол. — Дня 21, червня в селі Воля янковська, пов. Радом. вибух вогонь в хаті селянина Томи Новака. В хаті всі спали. Тимчасом вогонь обняв цілу хату і обійсте, так що з горіючої хати виратувано лишень господаря Томка Новака, а його жінка і 6 дітий згоріли в огни. Але й Новак так попікся, що вкоротці помер. — Знова в Волосатім пов. Ліско підпалили приловлені опісля Федір Русин і Степан Бега господаря Ілька Русина, маючи з ним якісь особисті порахунки. Пожар вибух в ночі, а нещасні люди мусіли втікати вікном, бо оба бандити, бажаючи собі, щоб всі в хаті спеклися, закрутили двері дротом. Згоріло: дім, стодола, стайні в яких спеклося живцем четверо худоби, кінь і порося — та 80 долярів в готівці. Слуга підпаленого господаря, Семен Русин так попікся при ратованні, що згинув в кілька годин пізніще. Підпалячів, отих звірів в людському тілі, арештовано.

СКАЖЕНИЙ БИК. В селі Ваґуішки коло Вильна стався такий страшний випадок: За селом паслася череда двірська. Вечером, коли селяни вертали з поля, нагло вибіг з череди бик, кинувся на одного селянина і пробив його наскрізь рогами. Перелякані селяни розбіглися в страху, куди кого очи несли. Одна дівчина стала втікати дорогою до села, але її дігнав бик і також проколов рогами. Дівчина незадовго в страшних муках померла. Довго шалів ще бик, бігаючи то сюди, то туди, але люди поховались. Що-йно опісля кількома стрілами забили бика, який сказився і стільки лиха накоїв.

ОСИ. В Ріо де Жанейро в Бразилії оси влетіли до костела і почали літати. Деякі боязливші люди почали відмахуватися — а тоді оси кинулися на людий і почали кусати. Усе кинулося до дверий і в ноги — хто куди зміг. Дивне тільки, що священика, який був при престолі не зачіпила ані одна оса і він спокійно закінчив богослуження, підчас коли всі люди попухлі вертали домів.

НОВІ КНИЖКИ.

Уляна Кравченко: **На новий шлях** поезії. Коломия 1928. Загальна книгозбірня стр. 143. — Імя авторки не потребує реклями. Як піонір жіного руху, як перша, що показала жінці шляхи праці поза родиною й домом, вона добре звісна нашому громадянству своїми поезіями, повними запалу, любови й оптимізму, щоб її ще поручати. Нам треба тільки висловити втіху, що Шан. Авторка обдарувала наше громадянство новою збіркою своїх творів, друкованих вже вправді тому кільканайцять літ, але ясних думкою й темою, кольорових поезією й красою мови. Під сьогоднішний час байдужности, блукання і сумніву, книжка уявляється дійсним кличем „На Новий Шлях“ — особливож нашого жіноцтва — тай цінною перлиною в нашій літературі. Повна ясного духа, що у важких хвилях находить сонце, повна споминів про часи досвітку нашого життя в Галичині, яке так пригадує сьогоднішні дні, повна бадьорости й віри у все, що гарне й добре — ця книжка повинна найтися в руках кождої інтеліґентної жінки. Змістови книжки відповідає й милий зверхний вигляд книжочки з вінетою арт. О. Кульчицької. Побажати-б тільки Шан. Авторці, щоб вона швидко ще й дальшими збірками обдарувала наше громадянство — особливож жіноцтво — і могла далі працювати, як дотепер, з вірою, що неодно серце наверне еї книжка „На новий шлях“ і що та „ватра, яку ми клали“ не згасне, так „як нічо в світі духа не пропаде, що творить дух“. *К—к.*

А. Б. **Жінка й дитина на Радянщині.** Львів 1918. стор. 39. *А. Б.* **Більшовики й селянство.** Львів 1928. сторін 30. *Ґ. К. Честертон:* **Знак зломаного меча.** Опов. з анґ. Львів 1927. стор. 22. *М. Е. Делле Ґраціє:* **Два вороги.** Опов. з нім. Львів 1927 р. стор. 22. — Молоде й рухливе видавництво „Добра книжка“ випустило отсе знову в світ чотири книжки. Дві перші не належать до „лубочної“ літератури політичної, якою годується звичайно нарід. Торкаються вони питання життєвих відносин на Рад. Україні й являються цінним вкладом в убогу нашу літературу того рода. Основані на документах совітських, з цікавими доказами — можуть задоволити вповні кождого читача. До тогож мова така приступна, що сміло можна поручити їх нашому загалові, усім читальням, селянству та усім тим, кому досі сумнівне або неясне червоне марево руїни на нашій землі. — „Два вороги“ у формі цікавого оповідання торкається питання пролетаріяту та одвічного питання боротьби між любовю й ненавистю, а „Знак зломаного меча“ враз з другою у тій самій книжочці новелею „Крилатий кинджал“ сміло може виперти з бібліотек нашої молоді „Jack-ів Taxas-ів“ та „Siting Bull-ів“ цікавою темою, яка приковує увагу до останньої сторінки. Годилобися, щоб наше селянство мало в руках ці книжки, а в популярних бібліотеках не повинно їх бракувати. Побажатиб тільки, щоб в будучих випусках „Цікавих пригод“ мова й стиль не були такі тяжкі. — *К-к.*

Надіслане

Заявляю, що я до Українського Виборчого Комітету м. Перемишля (бльок трьох народностей) не належу, а моє імя під відозвою цього комітету поміщено без моеї відомости. — Др ІВАН КОЗАК.

Видавець і відвічальний редактор: Степан Навроцький

З друкарні Кнолера і Сина в Перемишлі.